

KARISTO
Hämeenlinna

© Kalle Veirto ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-46923-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

1.

Meillä oli syksyn sankarillisten pelien ja joulukuun ihanaisen venymisen ansiosta varma paikka kesän maailmanmestaruuskilpailuissa. Mutta odottavan aika oli piitkän pitkä eikä talvi antanut armoa. Tuntui että lunta tulee joka päivä ja koko ajan, ja pakkasetkin jatkuvat pidempään kuin ikinä ennen.

Ikinä on tietenkin kuutosluokkalaisen ikinä. Kaikki olimme syntyneet sillä samalla vuosituhannella, jona vuoden 2022 jalkapalloilun MM-kisat järjestettiin. Jos joku meistä väitti, että muistaa vuoden 2014 turnauksen kuin eilisen, kyse oli valheesta, valemuistosta tai ylivilkkaasta mielikuvituksesta.

Vuoden 2018 kisatkin olivat siinä ja tuossa.

Mutta kaikenhan löysi kokkelista ja juutuu-
bista aina ja kaikkialla missä netti toimi, joten
ei sitä kannattanut murehtia. Kisoja meni ja
uusia tuli.

Murheita ei muutenkaan ollut paljon. Kou-
lu sujui miten se aina sujui, sain kaikkia nume-
roita kuutosesta kymppiin (liikunta) eikä niil-
läkään mitään isompaa väliä ollut, kun kaikki
pääsivät kuitenkin samaan kouluun seiskalle.
Se koulu oli Keskuskoulu keskustassa, jossa oli
kunnan ainoa yläkoulu.

Urheilupuoli oli kunnossa ja paikallinen
urheiluhegemonia edelleen tiukasti Töllinkul-
man hallussa. Talvella voitimme alakoulujen
koulujenvälisissä sekä sählyn että koripal-
lon. Tismale kaatui koriksessa 32–18, Pönni
42–15 ja ”keskoset” eli Keskuskoulu 28–22.
Kaikki meni taktisesti nappiin, kun paras pis-
telinko Super-Mario antoi tällä kertaa myös
muiden heittää välillä. Edellisellä kerralla hän
otti 78 prosenttia heitoista 19 prosentin osu-
matarkkuudella.

Ymmärrätte mitä siitä seuraa, eikö niin.

Sählyssä pelit olivat niukempia ja tiukem-

pia, mutta kaikki kääntyi kuitenkin lopulta meille. Pieni Pönni sieltä pöpeliköstä osoit-tautui kovimmaksi kannoksi kaskessa, löimme sen niukasti 3–2. Pelaan sählyssä pakkiparina Jessen kanssa, nämä meidän muut hirmut ovat kaikki hyökkääjiä. Kaikkein tehokkain töllin-kulmalainen oli kuitenkin mailataituri Martti Maaginen.

Oikealta nimeltään hän on Martti-Kalervo Manninen, ja hän oli sählypallon kanssa se-koitus avaruusolentoa ja taikuria. Kun jouk-kuessa oli myös Rämi, kaverin nimi vaihtui lennosta. Jalkapallo ei ollut kankeakinttuisen Maagisen omin laji, mutta sählyssä hän oli pehmeiden käsiensä ansiosta kunkku: suojasi, veivasi, vemputti ja tulitti. Osasi ilmaveivin, ja vielä juoksusta.

Liisa ei kuulunut sählyjoukkueeseen, ei ha-lunnut:

”Minä en rupea olemaan polvillani kaiken maailman pikkujätkien edessä.”

Kevättalvella jalkapallokausi sitten alkoi toden teolla, ja minä ja Jesse ryhdyimme val-mistautumaan MM-kisoihin siten kuin niihin

saattoi valmistautua. Treenattiin 11–12 kertaa viikossa. Se oli mahdollista, jos harjoitteli joka päivä ja vähintään neljänä kahdesti.

Harjoituksista kaksi oli koululla koulun joukkueen kanssa, kolme Ku-Ve:n kanssa keskuskentän muovilla ja loput omalla kentällämme Takatöllissä Töllinnurkalla. Olen kertonut teille Palaneen Talon kentästä. Sen paikalla kerran sijainnut talo oli poroina. Sittemmin tontti oli lanattu tasaiseksi ja puolet siitä oli nurmetettu ja toinen puoli asvaltoitu. Nurmikentällä oli jalkapallomaalit, asvaltila sählyrysät. Hiekalle jäädytettiin pakkasilla luistinrata.

Maaliskuussa jää oli sulanut, ja Jessen isä aurasi kentän traktorillaan puhtaaksi. Jessen vanhempi veli Miko tuli viikonloppuisin mukaan sparraamaan meitä. Se oli kuulemma kunnia-asia: auttaa EM-mitalisteja saavuttamaan huippukunto MM-kisoihin.

”Ei täälläpäin ole montaa arvokisakävijää missään lajissa tai sarjassa, ei etenkään yleisessä eikä paljon ikävetelissäkään”, Miko sanoi. Vetelät olivat meilläpäin veteraaneja, Läppä-

syryän Rami sen tietekin keksi. Hänen isänsä kuului ikäveteliin.

Miko oli jo 16 ja kävi ammattikoulussa leipurilinjaa. Futiksessa hän kuului Kunto-Veljiien miesten harjoitusrinkiin, mutta eri asia irtoisiko Nelosessa peliaikaa kesällä enempää kuin joku jäminuutti. Jämiä sai silloin, kun oma joukkue johti kuusi-muna tai oli roimasti tappiolla.

Miko palveli meitä yleensä maalivahtina.

”Mä voin olla täällä, saatte te huippu-ukot pusata niin paljon kuin ikinä jaksatte”, Miko sanoi.

Harjoittelimme seinäpelejä, laukauksia, harhautuksia ja hotdogeja. Hotdogissa yksi nakki oli keskellä ja yritti ottaa pallon pois kahdelta sämpylältä. Kun pallo karkasi yli kentän rajojen tai yksi ryöväsi sen, tuli toisen vuoro olla se yksi ja ainoa.

”Ootte te kovia”, Miko myönsi huhtikuun lopussa. ”Parin kolmen vuoden päästä mahdutte Ku-Ve:n miehiin heittäen. Tilaa tulee, kun Vatsa-Valjakkala lopettaa uransa viisikymppisenä.”

Veikko ”Vatsa” Valjakkala oli Kunto-Veljen legenda numero 1. Hän oli paikallinen kenhänhoitaja, taksisuhari ja osa-aikametsuri, joka oli pelannut edustuksessa 16-vuotiaasta neljällä eri sarjatasolla: viitosessa, nelosessa, kolmosessa ja kakkosessa.

Siitä oli kauan, kun Kunto-Veljet oli kakkosessa kahden kauden ajan. Vatsa painoi silloin 85 kiloa, nyt 29 vuotta myöhemmin 110 kiloa.

”Joukkueen paras maalintekijä kautta aikojen. Oman kirjanpitonsa mukaan hän on cupin pelit mukaan lukien iskenyt Ku-Velle 593 maalia. Vielä viime vuonnakin nelosessa syntyi kymmenen osumaa”, Miko kertoi.

Siitä, että Vatsa-Valjakkala tulisi sivuamaan tarinaamme ja MM-kisoja, ei ollut siinä vaiheessa mitään savua. Niin oli kuitenkin käyvä, ja ennen sitä kävi monenmoista muuta.

2.

Suomen koululaisten jalkapallon maailmanmestaruuskilpailut pelattiin lukuvuoden toiseksi viimeisellä viikolla Suomen Helsingissä. Kisat olivat päivän pidemmät kuin EM-turnaus ja alkoivat jo keskiviikkona.

Taistelu maailman herruudesta oli ankaraa: nyt mukana oli 32 voitonhimoista joukkuetta, kun EM-tasolla niitä oli 24. Koululaisten kisoissa joukkueet olivat yhtä kuin kouluja ympäri Suomenniemen, kuten te lukijat hyvin tiedätte.

Koulut ja maat naitettiin keskenään turnauksen aattona. Koska kotimaan MM-tapahtuma järjestettiin puoli vuotta ennen

oikeita kisoja eivätkä kaikki kisoihin selviytyneet maat olleet selvillä, turvauduttiin kikka kolmoseen: arpaan ja tietokoneeseen.

Systeemi oli hirvittävän monimutkainen, mutta palataan siihen myöhemmin. Jonkun pitää ensin selittää asia joukkueen kapteenille juurta jaksan, ja kun se kapteeni olen minä, siinä on tekemistä.

Ei se muillekaan helppoa ollut:

”Minä en ymmärrä tästä arvontamallista yhtään mitään, siinä on joku algoritmi ja arpa yhdistetty todennäköisyyslaskelmiin ja globaaleihin painopistealueisiin ja niin edelleen. Sellaiset eivät kuulu erityisopettajan osaamiseen, ei lähimainkaan”, päävalmentajamme Ruth-Raakel Laihanen eli Ruuti sanoi.

”Arpa määrää arvontakorin, algoritmi maanosan ja... ja... ja...” apukoutsi Daniel tapaili. Mutta siihen se hänelläkin jäi, vaikka todistuksen keskiarvo hipoi taivaita ja jalkapalloilija Danny oli kovempi neropatti kuin kympin tytöt luokallaan.

Nooh, yksityiskohdat selvisivät sitten aikanaan, kisoissa olimme joka tapauksessa

mukana. Ennen kuin sinne ja toukokuun loppuun päästiin, Töllinkulman edustusjoukkue pelasi kaksi harjoitusottelua. Toinen oli arkkivihollistamme Keskuskoulua vastaan ja toisessa kohdattiin Ku-Ve:n C-pojat.

”Tuloksilla ei ole nyt väliä. Hiotaan taktiikkaa ja kuvioita, katsotaan sopivia pelipaikkoja ja variaatioita ja haetaan tuntumaa ja tempoa”, Daniel selitti. Hän oli ollut koko talven mukana joukkueen harjoituksissa, tuli jopa pari kertaa polkupyörällä koululle kuuden kilometrin päästä kotoaan kipakassa pakkaskelissä. Hyvä juttu, pipoa piti nostaa Dannylle.

Joukkue pelasi tosissaan ja halusi menestyä ja voittaa, joten ei koutsikaan saanut olla liikkeellä ”ei oteta tätä haudanvakavasti, tämä on vain leikkiä ja liikuntakasvatusta” -asenteella.

Näin meidän kesken se oli juuri se asenne, jota minä ja Jänisnimen Jesse inhosimme. Kamppailu voitosta oli urheilun suola. Ja piste.

Päävalmentajamme Ruuti ei ehtinyt kaikkiin kevään harjoituksiin. Hänellä oli omakin

perhe ja perheen lapsilla omia harrastuksia ja Ruudilla ja hänen miehellään aikuisten menoja. Mitä ne nyt sitten olivatkaan.

Otteluissa Ruotsin jalkapallomestari oli paikalla, mutta seurasi pääasiassa sivusta ja antoi apukoutsinsa hoitaa pelin kehittämisen ja sen vaatiman käytännön ohjeistuksen.

Ja Danielilla ideoita riitti, puheissa vilahdelti kaiken maailman virtauksia ja virtsauksia, pumppukarvausta ja poltetun kentän taktiikkaa. Pelin ”modernisoinnistakin” oli puhetta.

”Mehän voisimme kokeilla libero-taktiikkaa ja pelata yhdellä vapaasti liikkuvalla puolustajalla ja taata sillä tavoin ylivoima hyökkäysalueella”, Daniel esitti ennen Keskuskoulu-kamppailua. ”Mitä sinä sanot, Ruuti?”

”Kyllä, libero voi olla hyvä ajatus sinänsä, aina pitää olla avoin uusille ideoille”, Ruuti sanoi ja jatkoi: ”Vaan mitä näistä ajattelevat pääosan esittäjät... Kannattaako lähteä kokeiluihin vai onko turvallisempaa jatkaa sillä tyylillä, jolla turnaukseen päästiinkin?”

Joukkueesta yksi ilmaisi ajatuksensa kiertelemättä ja kaartelematta, Liisa Simolin:

”Tarkoittaako se libero sitä, että me pelattaisiin vain yhdellä puolustajalla? Maalivahtina en kannata sitä. Ja siitäkin muistuttaisin, mitä Seinäjoella tapahtui...”

Seinäjoella maanosakarsinnassa (*Meidät omat MM-karsinnat*) yritettiin ufoa yllätystä. Se oli vähällä maksaa paikan lopputurnauksessa.

Nooh, siihen se modernisointi sitten lopui sillä kertaa, ja päätettiin mennä entisillä spekseillä. Speksi tuli Danielin suusta, enkä tiedä mitä se tarkoittaa. Rämi tiesi: speksi on kuulemma saksalainen keksi, jossa on mukana myös seksi ja yksi maukas pee.

3.

Ottelusta Keskuskoulua vastaan tuli kahden toisensa hyvin tuntevan joukkueen kiivas nuhjaus. Suut soivat, heikkouksiin iskettiin armotta. Ja jos ei suulla pärjätty, potkittiin nilkoille. Kyllä minäkin siihen syyllistyin.

Pahin kahakka kohdaltani alkoi siitä, että ”Gerson” Kerkkänen sanoi minulle ”läski” ja minä sanoin takaisin että ”liimaletti”. Minä puhuin totta, sillä Keijolla oli pitkä tukka. Gersonin puhe oli pelkkää herjausta, koska läski en ollut vaan vankkarakenteinen.

”Sulle on noussut leuhkasti läski päähän”, Gerson huuteli perääni.

Seuraavassa kamppailutilanteessa annoin takaisin. Keskuskoulun all-round-tähti Onni Best tarjoili Gersonille maukkaan syötön lin-

jan taakse. Pallo menikin läpi mutta Gerson ei. Juoksin suoraan päin häntä tai hän minua pikemminkin. Minä jäin törmäyksen jälkeen seisomaan, Gerson makasi märällä muovirouheella ja itki.

Itki siinä mielessä kuin tuomarille sydäntä särkevästi valittava itkee.

Nooh, virrehän se oli. Myös tuomarin mielestä. Tuomarina toimi tuttu koululainen Pertsu, Ku-Ve:n ”mies”.

”Kuule Teemu, jos minulla olisi keltainen kortti mukana, sinä katselisit sitä nyt”, hän sanoi.

”Sori.”

”Älä minulta pyydä anteeksi, pyydä Keijolta.”

Sanoin ”sori” myös Keijolle ja ojensin vielä päälle käpäläni. Gerson ei tarttunut tarjoukseen, ponnahti vaan ylös ja käänsi selkensä. Peli jatkui vapaapotkulla, eikä asiaan palattu. Minä en ainakaan palannut.

Gerson palasi tavallaan ja antoi sijaiskärsijän ottaa vastaan sen, mitä ei minulle saanut tehdyksi: niittasi Läppäsyryjän selästä kärsälleen. Rämi pompsahti pystyyn saman tien ja kumarsi vastustajalle sanoen:

”Shydämellinen kiitos vieraanvaraisuudestanne, koululainen Keijo!”

Ajattelin heti, että tuon kyllä kopioin vastaisuuden varalle.

Oliko tässä pelin tärkein anti?

Tein minä maalinkin. Se tuli siitä vapaa-potkusta, jonka saimme Gersonin sikailun ansiosta. Ammuin Ronald Koeman -tyyppisen kanuunan 18 metrillä rimman alle ja tolppien väliin, eikä Ku-Ve:sta tuttu torjuja Jami paljon eviään levitellyt. Kun ei ehtinyt.

Mitä pidemmälle kamppailu eteni, sen selvemmin arvokisakokemus painoi puntarissa. Nyysösen teki parit ja Oinos-Peve ja Lämpäsyryjä maalin mieheen. Lopuksi Sebastian ja Eetu pelasivat näpsällä pallorallilla jälkimmäisen vapaaksi rangaistusalueelle ja sitten toisin päin edellisen. Molemmista tilanteista syntyi täysosuma.

Loppunumerot olivat 8–2, Liisakin teki yhden. Saimme rangaistuspotkun ja annoin kapteenina Liisan laukoa. Hän pisti pallon pussiin ja sai palkaksi hyvän mielen.

Keskuskoulun molemmat nikkaroi ihme-

poika Onni Best, Rämin mukaan Bestis ja Ei tosiaankaan -Bestis. Olisiko hän ollut vahvistus myös meille? Ei luultavasti. Meillä oli jo kolme kelpoa kärkimiestä, joista vain yksi kerrallaan saattoi pelata siinä roolissa. Ja jos pelintekijää ajattelette, niin Töllinkulman koululla oli Jesse. Puolustajaksi Best ei sopinut, ei olisi edes suosunut siihen hommaan.

Valmennusjohdolta saimme suurinumeroisesta voitosta huolimatta torut.

”Tätä en toivoisi näkeväni enää toiste”, apukoutsi Daniel sanoi. ”Olitte kurittomia ja lähditte mukaan kaiken maailman torikokouksiin ja tönimisiin. Ei se ole Töllinkulman tyyli, ei me sillä MM-tasolla laakereita niitetä.”

Kukaan ei sanonut vastaan. Mutta on siinä sekin, että vaikea on pelata yksin siististi ja jähmettyä joulu-Rauhaksi Turun tuomiokirkolla, kun toiset potkii jaloille, solvaa ja keekoilee. Ja eihän tässä pelissä ollut kyse muusta kuin kunniaista, ei pisteistä eikä pysteistä. Jos piti pelata yksi kuriton kamppailu, tämä oli oikea hetki.

”Sovitaan ettei tällainen meno enää toistu”, Daniel sanoi.

”Jeppulis peppulis ja Oukki Taukki, vain toisto toistuu, ei meno”, vastasi Rämi.

”Ei mitään. Pää kylmänä. Taistellaan”, minä sanoin.

Liisa haukkui jälkeensä, ettei sanoissani ollut mitään järkeä. Minusta oli: ”ei mitään” tarkoitti samaa kuin että ei tehdä tästä nyt numeroa; ”pää kylmänä” sitä että ei sotketa peliämme kostoiskuilla; ”taistellaan” sitä että tehdään parhaamme ja katsotaan mihin se riittää.

Toisessa harjoitusottelussa pelasimme Kunto-Veljiä C:n kanssa tasan 3–3. Ihan ok peli, kokonaisuutena. Ku-Ve:n C ei ehkä ollut maailmanluokkaa, kotimaassakin se pelasi ikäluokan kolmannella sarjatasolla. Mutta kun puolet joukkueesta oli kaksi vuotta vanhempia kuin meistä vanhimmat, niin oli ihan ok ettei ainakaan hävitty.

Peli pelattiin toukokuun alussa, silloin Suomen koululaisten MM-turnauksen alkuun oli kaksi viikkoa. Siinä kohtaa kouluasiat olivat sivuasioita ja mielessä pyöri vain palloja, maaliverkkoja heiluttavia kanuunoita, ovelia läpisyöttöjä ja oikea-aikaisia taklauksia.

Näin myös elämäni ensimmäisen enneunen,
ja nyt kun tätä kertoessa tapahtumat jo tunne-
taan, tiedän että uni osui hyvin lähelle oikeaa.
Asiaan liittyi Afrikka.

4.

MM-tohina alkoi keskiviikkona suoraan Olympiastadionilta. Sinne kokoontuivat kaikki ne, jotka olivat selvinneet Meidän omiin MM-kisoihin eli Suomen alakoululaisten jalkapallon maailmanmestaruuskilpailuihin.

Paikalla olivat siis Suomen maakuntien parhaat halukkaat. Suomessa oli yli 2 000 peruskoulua, joista ainakin tuhat osallistui turnauksen karsintoihin. Lopputurnaukseen joukosta siivilöityi 32 parasta.

Olisiko jossain joku koulu, joka olisi kuullut kisoihin, jos olisi ilmoittautunut karsimaan tai ollut jostain sellaisesta maakunnasta, jossa kilpailu kisapaikoista ei olisi ollut piinkova?

Sitä en osaa sanoa.